

Формування дослідницької компетентності студентів-бакалаврів педагогічних університетів

Роман ВЕРНИДУБ,

кандидат педагогічних наук, в.о. професора,
проректор НПУ імені М.П. Драгоманова

Розвиток інноваційної економіки неможливий без освітнього та науково-технічного супроводу. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє рівень інтелектуального потенціалу суспільства. З метою його формування необхідно створити у навчальних закладах відповідні дослідницькі програми та визначити особливості їх реалізації на всіх ступенях вищої освіти.

Для підготовки професіоналів з інноваційним мисленням потрібна система вищої освіти, яка відповідає потребам сучасної особистості, здатної реалізувати себе в постійно змінному суспільстві. Це система освіти, котра, долаючи притаманний їй консерватизм, стає гнучкою, націленою на дотримання таких принципів, як органічна єдність наук, що забезпечує широку світоглядну спрямованість; нерозривність навчання, досліджень та просвіти; поєднання масового навчання з індивідуальним підходом до вихованця; єдність у різноманітті; свобода творчості у процесі досліджень, викладання та навчання; самооновлення шляхом підготовки вчених-викладачів; повнота пропонованого наукового знання; автономія за достатнього державного фінансування; поширення культурних традицій; індивідуалізація форм навчання за темпом засвоєння знань; кооперація навчання за різними типами та рівнями; толерантність та повага до культурних відмінностей; врахування регіональних особливостей; вільний відповідальний вибір; розширення нерегульованої соціальної діяльності; демократичне виховання; перехід від кількісного зростання до якісного розвитку; формування гуманітарних традицій на основі принципів різноманіття, наукового аналізу, індивідуальної відповідальності, забезпечення свободи вибору; принциповість та вимогливість; повага до унікальності і підтримання ефективної конкуренції; науковість; гуманізм; демократизм; поступовість та неперервність; рівність можливостей [1, с. 197].

Виникає необхідність у підготовці майбутніх педагогічних працівників до переходу на якісно нову форму організації освіти, відповідно до якої учні стають у своїй навчальній діяльності першовідкривачами, шукачами істини. Вони повинні самостійно виявляти суперечності в досліджуваному явищі або предметі, формулювати проблему, знаходити способи її розв'язання, проводити експеримент,

обробляти й інтерпретувати його результати, робити відповідні висновки і узагальнення [2, с. 3].

В основі дослідницького навчання лежить необхідність опанування студентами дослідницьких умінь і навичок. Вони мають уміти надавати кваліфіковану педагогічну допомогу, тобто йдеться про педагогічний супровід дослідницької діяльності, де першочерговим завданням є формування в учнів дослідницьких умінь і навичок.

Як було вже зазначено вище, сучасний етап розвитку освіти характеризується пошуком нових шляхів організації навчання, співпраці викладачів і студентів, у процесі якої відбувається формування ініціативи, самостійності й творчості майбутніх учителів, залучення їх до дослідницько-пошукової навчальної діяльності. У зв'язку зі спрямованістю освіти на виховання творчої особистості, яка здатна до саморозвитку і самовдосконалення, як пріоритетний дидактичний підхід у навчанні деякі викладачі обирають пошуковий, дослідницький. Аналіз педагогічної і методичної літератури показав, що формування дослідницьких умінь студентів залежить від методики та організації їхньої навчально-пізнавальної і науково-дослідної діяльності [3, с. 64].

З цього погляду, в структурі професійної компетентності вчителя особливо важливо виокремити саме дослідницькі вміння та навички. Вони необхідні для успішного проведення наукових досліджень у процесі бакалаврської підготовки. Розглянемо сучасні класифікації дослідницьких умінь, в основу яких покладено різні ознаки.

На думку В.Литовченко, дослідницькі вміння є сукупністю систематизованих знань, умінь і навичок особистості, поглядів і переконань, які визначають функціональну готовність студента до творчого пошукового вирішення пізнавальних завдань [4, с. 39]. Автор поділяє дослідницькі вміння на групи:

1) операційні дослідницькі вміння, до яких відносять розумові прийоми і операції, що використовуються в дослідницькій діяльності: порівняння, аналіз і синтез, абстрагування й узагальнення, висунення гіпотези, зіставлення;

2) організаційні дослідницькі вміння, які передбачають застосування прийомів організації в науково-дослідній діяльності, планування дослідницької роботи, проведення самоаналізу, регуляцію власних дій у процесі цієї діяльності;

3) практичні дослідницькі вміння, які охоплюють опрацювання літературних джерел, проведення експериментальних досліджень, спостереження фактів, подій та обробку даних спостережень, впровадження результатів у практичну діяльність;

4) комунікативні дослідницькі вміння, що передбачають застосування прийомів співробітництва в процесі дослідницької діяльності для надання взаємодопомоги, здійснення взаємоконтролю [4].

Залежно від логіки наукового дослідження, С.Бризгалова виокремлює науково-інформаційні, методологічні, теоретичні, емпіричні, письмово-мовні, комунікативно-мовні дослідницькі вміння [5]. За основу своєї класифікації І.Зимня та О.Шашенкова взяли аспекти дослідницької діяльності:

1) інтелектуально-дослідницький аспект: вміння аналізувати, співвідносити і порівнювати факти, явища, концепції, погляди; бачити проблему, виділяти головне; виявляти суперечності і формулювати проблему; ставити мету, завдання роботи; критично аналізувати інформацію, давати їй оцінку; аргументувати свою думку щодо питання, яке вивчається; визначати методологічні підходи до дослідження;

2) інформаційно-рецептивний аспект: вміння спостерігати, збирати і обробляти дані; систематизувати і класифікувати факти та явища; отримувати інформацію і робити її огляд; інтерпретувати дані; працювати з науковою інформацією тощо;

3) продуктивний аспект: вміння збирати й обробляти дані; проводити експеримент; виконувати практичну частину дослідження у певній послідовності; використовувати методи емпіричного і теоретичного дослідження; здійснювати бібліографічний пошук, узагальнювати інформацію, хід і результати дослідження; обґрунтовувати отримані результати в процесі виступу; складати тези, писати статтю; вміння готувати реферат, доповідь, повідомлення, звітувати про результати дослідження тощо [6, с. 28].

Науково-дослідна діяльність студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності найновіші досягнення науково-технічного прогресу [7, с. 108].

Практика свідчить, що науково-дослідна діяльність істотно підвищує інтерес до вивчення загальних і спеціальних дисциплін, сприяє формуванню теоретичних і практичних навичок, необхідних фахівцю-досліднику, розширює науковий світогляд і

здібності до проведення методологічного аналізу й критичного розуміння досягнень сучасної науки. Володіння знаннями, що стосуються науково-дослідної діяльності, передбачає цілісне уявлення майбутнього педагога про науку як систему знань і метод пізнання; загальний аналіз методології та визначення її місця в науковому пізнанні; сутність загальнонаукових і конкретно-наукових методів дослідження, планування й організації наукового експерименту; обробку результатів наукових спостережень та їх оформлення; роботу з науковою літературою та підготовку матеріалів до друку тощо [8, с. 121].

Дослідницький підхід у навчанні визначається як спосіб організації освітнього процесу, що передбачає активну самостійну діяльність студентів з опанування дослідницьких умінь і навичок та здобуття на цій основі нових для них знань. Базовою ідеєю в цьому випадку є припущення про наявність певної схожості етапів і логіки навчального та наукового пізнання. Реалізація дослідницького підходу залежить від рівня розвитку дослідницької поведінки індивіда, поведінки, що ґрунтується на пошуковій активності й спрямована на дослідження об'єкта або вирішення нетипової (проблемної) ситуації [2, с. 18].

Як показують перші підсумки трансформаційних процесів в Україні, наша держава зберегла достатньо високий науково-технічний, загальноосвітній, професійний та інтелектуальний потенціали. Їх формування та розвиток забезпечують вищі навчальні заклади і насамперед університетська освіта, в якій органічно поєднуються освітня та науково-дослідна діяльність. Національну інноваційну систему можуть формувати і розвивати лише професіонали, здатні до постійного оновлення і накопичення знань. Формування такої якості в майбутніх фахівців можливе лише за умови, коли студенти під керівництвом викладача-дослідника працюють над певною науковою проблемою. Напрацювання студентом власних прийомів здобуття нових знань, певних наукових умінь, оволодіння технологіями пошуку нової інформації тощо є основою його відповідності як майбутнього фахівця тим вимогам, що впливають з концепції економіки знань [9, с. 3].

Більшість науковців, класифікуючи науково-дослідну діяльність студентів, виокремлює два взаємопов'язані напрями формування дослідницьких навичок та умінь: шляхом навчання студентів елементів дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості та шляхом безпосередньої участі студентів у наукових дослідженнях, що здійснюються під керівництвом професорів і викладачів за загальнокафедральною, загальнофакультетською чи загальною для ВНЗ науковою проблемою.

Наукова діяльність поділяється на певні види. Аналіз наукової літератури з цього питання свідчить, що здебільшого виділяють два види наукової діяльності студентів – яка здійснюється у

межах навчального процесу (навчального плану) і яка проводиться поза навчальним процесом (навчальним часом). Відповідно, їх можна визначити як навчально-дослідну та науково-дослідну діяльність. До навчально-дослідної діяльності студентів традиційно відносять: написання наукових рефератів; навчально-наукові семінари; підготовку і захист курсових та кваліфікаційних робіт (бакалаврської, дипломної, магістерської); виконання завдань дослідницького характеру під час проходження практики, вивчення основ наукових досліджень, виконання лабораторних, практичних, семінарських і самостійних завдань, контрольних робіт, що містять елементи проблемного пошуку; розроблення методичних матеріалів з використанням дослідницьких методів (госаріїв, кросвордів, програм і методик соціологічних досліджень тощо) [10, с. 31].

Науково-дослідна діяльність студентів здійснюється у таких формах: робота студентських наукових гуртків і проблемних груп, студентського науково-творчого товариства; участь студентів у наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах та підготовка публікацій за результатами проведених досліджень; участь студентів у виконанні держбюджетних або госпрозрахункових наукових робіт, проведенні досліджень у межах творчої співпраці кафедр, факультетів, комп'ютерного центру із закладами культури, освіти тощо [11].

У сучасних соціально-економічних умовах освітні установи почали виконувати нову функцію – дослідницько-пошукову, а педагогічне дослідження стало важливим чинником становлення творчої особистості педагога. Проте здебільшого вчителі виявляються непередготовленими до роботи в нових умовах. Тому в процесі підготовки бакалаврів педагогічної освіти необхідно створити умови для формування готовності майбутнього педагога до реалізації науково-дослідного компонента професійної діяльності.

Курси підвищення кваліфікації і перепідготовки педагогічних кадрів не розв'язують проблеми повною мірою, оскільки в зв'язку з економічними причинами вони стали короткостроковими та орієнтують учителя не на самостійну творчість, а на репродуктивне відтворення методичних прийомів. Отже, для вчителів-практиків професійно значущою стає науково-дослідна складова педагогічної діяльності. Однак практика виховання і навчання, що склалася, не сприяє максимальному стимулюванню дослідницьких умінь студентів – майбутніх педагогів. Підготовка майбутніх учителів у вищих навчальних закладах відстає від запитів сучасного суспільства, бо все ще зберігає спрямованість освітнього процесу на підготовку вчителя-виконавця, а не дослідника [12, с. 13].

Для подолання зазначеної невідповідності необхідно визнати готовність педагога до розвитку дослідницьких умінь і навичок у школярів одним із компонентів його професійної компетентності. Ця особлива структура охоплює, як мінімум:

психологічну готовність до впровадження дослідницького навчання, основним критерієм якої є усвідомлена необхідність і переконаність в доцільності й корисності такого навчання; знання теоретичних основ організації та здійснення самостійної навчально-дослідної діяльності учнів; володіння практичними умінями і навичками самостійного психологічного та педагогічного дослідження фактів і явищ [2, с. 4].

Тому слушно прийняти напрацьовані науковцями принципи формування готовності майбутніх педагогів до навчання учнів дослідницьких умінь і навичок [там само, с. 22–23]. Це, зокрема, принцип системності й цілісності. Його філософія органічно впливає із сутності системно-цілісного підходу до моделювання процесу формування готовності. Систематичність передбачає добір структурних частин і визначення послідовності їх використання. Цілісність – синтетична якість, що характеризує вищий рівень розвитку, результат стимулювальних свідомих дій і діяльності суб'єктів.

Не менш важливим є принцип операціональності. Він підкреслює дискретний характер процесу формування готовності майбутнього фахівця до розвитку умінь і навичок дослідницького пошуку.

Особливе значення має також принцип творчості. Навчально-дослідна діяльність учнів – справа творча і тому має розглядатися як інноваційна та орієнтована на пошук невідомого. Навчальне дослідження відрізняється від дослідження ученого-професіонала тим, що перше є творчістю здебільшого в психологічному розумінні (створюється суб'єктивно нове), тоді як дослідження професіонала є новим і з психологічного, і з соціального поглядів. Вагому роль відіграє і принцип інформативності. У процесі формування готовності майбутніх педагогів до навчання учнів дослідницьких умінь і навичок добір змісту має базуватися на концептуальних положеннях, а передавання ним інформації – відповідати таким вимогам: надійності і достовірності відомостей про факти та явища; різноманітності форм і методів збирання, перероблення, зберігання, перетворення, передавання інформації; адаптованості інформації для студентів.

Окрім зазначених, науковці виокремлюють ще принцип проблемності, котрий виявляється в усвідомленні студентами об'єктивних суперечностей фактів і явищ, які є джерелом виникнення проблем дослідження, та принцип спрямованості рефлексії. В основі рефлексії педагогів лежать мотиви, пов'язані з особистою самореалізацією в професійній діяльності. У процесі формування їхньої готовності до навчання дослідницьких умінь і навичок об'єктами рефлексії стають: сфера власних уявлень про дослідницьку діяльність, аналіз освоєних методів, прийомів, процедур, оволодіння дослідницькими умінями і навичками.

Сьогодні науково-дослідна робота проводиться відокремлено від інших напрямів діяльності студентів. Саме тому, на відміну від навчальної роботи,

нею охоплено лише частину тих, хто навчається в університеті. Зважаючи на потенціал науково-дослідної роботи у формуванні особистості майбутнього фахівця відповідно до вимог сучасного ринку праці, в повсякденну практику освітньої діяльності необхідно впроваджувати різні форми науково-дослідної роботи як механізм розвитку і реалізації творчого потенціалу кожного студента.

У цілому ефективність науково-дослідної діяльності студентів у вищих навчальних закладах України залишається невисокою. Зокрема, науково-дослідною роботою, яка здійснюється в структурі навчального процесу, займаються 100% студентів – це написання курсових, дипломних робіт, участь у факультативних та курсових науково-практичних конференціях, спеціальних семінарах. Але, на жаль, далеко не завжди такий вид роботи має саме науково-дослідний характер, найчастіше вона полягає в компіляції матеріалів з уже наявних джерел з відповідної теми і навіть не містить самостійних висновків. Поза межами навчального процесу студенти беруть участь у роботі експериментальних лабораторій, наукових гуртків, проблемних груп, проблемних студентських лабораторій, у наукових та науково-практичних конференціях тощо, що сприяє підтримці фундаментальних досліджень та молодіжних наукових шкіл, забезпеченню умов організації і координації роботи студентів за пріоритетними напрямками, які мають створити наукову базу ВНЗ на перспективу [13].

Залежно від набутого досвіду дослідницької діяльності виділяють декілька етапів реалізації творчого потенціалу студентів: орієнтаційно-дослідний; організаційно-дослідний та науково-дослідний. На першому, орієнтаційно-дослідному, етапі відбувається накопичення досвіду пошуку та обробки наукової інформації, даних про актуальні проблеми в теорії та практиці, що потребують розв'язання, про форми наукової творчості у ВНЗ і щодо самостійності під час виконання елементів досліджень, які ґрунтуються на аналізі та систематизації наукової інформації.

На другому етапі, організаційно-дослідному, відбувається становлення досвіду методології наукового дослідження, оволодіння методами, формами та принципами наукової роботи, прийомами перетворення професійної дійсності, які реалізуються під час виконання творчих проектів.

Третій етап, науково-дослідний, базується на узагальненні та систематизації досвіду розуміння актуальних проблем професійної дійсності, висуванні гіпотез, організації наукового дослідження та впровадженні його результатів, виконанні більш складних видів науково-дослідної діяльності, що були апробованими у процесі проходження студентами різних видів практик.

Отже, творчий потенціал особистості студента знаходить вираження протягом усього терміну навчання у ВНЗ, що сприяє розвитку творчих сил майбутнього фахівця та забезпечує можливість вільно

орієнтуватися в майбутній професійній діяльності [14, с. 10].

Як підсумок можна зазначити, що залучення бакалаврів педагогічної освіти до наукового дослідження має багатоцільовий характер. З одного боку, це фундаментальна основа для подальшого навчання у магістратурі. Так здійснюється відбір тих, хто насправді здатний до наукового дослідження, формуються навички аналітичного мислення, забезпечується взаємозв'язок різних навчальних дисциплін. З іншого боку, якщо бакалаврат – завершальна освітня ланка, наукове дослідження сприяє кращому засвоєнню практичних навичок і знань, бо найцінніше знання саме те, яке отримав самостійно.

Ще одна мета наукових досліджень у процесі бакалаврської підготовки полягає в особливостях сучасного стану суспільства. У зв'язку з цим доречно навести думку такого авторитетного вченого-педагога, як С.У. Гончаренко, який вважає, що «сучасний етап розвитку людської цивілізації посилює вимоги до наукової компетентності фахівців з вищою освітою». За його переконанням, «вони повинні вміти творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватись у бурхливому потоці наукової інформації» [15, с. 7]. Щоб ефективно навчити цього майбутніх фахівців, необхідна не тільки відповідна кваліфікація, а й педагогічна майстерність викладачів. Учений упевнений, що необхідність підвищення рівня наукової підготовки є характерною ознакою сьогодення, зокрема в галузі професійної педагогічної діяльності.

Водночас педагогіка вищої школи ще недостатньо приділяє уваги науковим компонентам професійної підготовки фахівців. Як це не парадоксально, споживачі нашої «продукції» – вітчизняні роботодавці – вважають, що більшості випускників вищих навчальних закладів бракує саме практичних умінь і навичок, що їхня підготовка надмірно теоретизована [16, с. 127]. Таку ситуацію можна пояснити як станом економіки, так і тим, що значна частина викладачів молодшого і середнього віку не має належної практики професійної діяльності й оволодіває знаннями переважно з підручників. Однак знання теоретичних положень тієї чи іншої дисципліни не є синонімом знання наукових основ спеціальності, за якою відбувається професійна підготовка майбутніх фахівців. Оволодіння ж цими основами передбачає знання не тільки своєї, а й суміжних дисциплін, розуміння можливостей та обмежень наявних технологій і визначальних тенденцій їх розвитку.

Отже, якісна підготовка творчих педагогів-дослідників, здатних через новаторство у навчанні, вихованні та науково-методичній роботі забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства, має здійснюватися в умовах реалізації інноваційних бакалаврських програм, які охоплюють гуманітарну, фундаментальну і спеціальну підготовку,

реалізують науково-дослідну компоненту підготовки, зокрема в структурі навчального часу, в поєднанні з виконанням предметних та міждисциплінарних дослідних проєктів, що передбачає їх розроблення, практичну апробацію та реалізацію. Такі програми першого циклу вищої освіти забезпечують, крім того, формування потенційно активного освітньо-наукового поля університету, який ставить за мету вийти на рівень діяльності дослідницьких університетів.

Література

1. Мещанінов О.П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: монографія / О.П. Мещанінов. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 460 с.
2. Середенко П.В. Формирование готовности будущих педагогов к обучению учащихся исследовательским умениям и навыкам: автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / П.В. Середенко; Моск. пед. гос. ун-т. – М., 2008. – 34 с.
3. Гловин Н.М. Організація дослідницької діяльності студентів агротехнічного інституту: результати досліджень / Н.М. Гловин // Наука и образование: зб. матеріалів V Міжнар. наук. конф. – Д., 2007. – Т. 1. – С. 63–67.
4. Литовченко В.Н. Формирование исследовательских умений студентов педагогических специальностей университета средствами НИР: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / В.Н. Литовченко. – Минск, 1990. – 197 с.
5. Брызгалова С.И. Формирование в вузе готовности учителя к педагогическому исследованию: теория и практика: монографія / С.И. Брызгалова. – Калининград, 2004. – 151 с.
6. Зимняя И.А. Исследовательская работа как специфический вид человеческой деятельности / И.А. Зимняя, Е.А. Шашенкова. – Ижевск: ИЦПКПС, 2001. – 98 с.
7. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень / Г.С. Цехмістрова. – К.: Слово, 2003. – 240 с.
8. Паталаха М.Є. Професійні знання, уміння та навички як компоненти професійної компетентності майбутнього викладача іноземної мови / М.Є. Паталаха // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. ЛЛ. Товажнянського, О.Г. Романовського. – Вип. 25 (29). – Х.: НТУ «ХПІ», 2010. – С. 118–125.
9. Ходикіна І.Ю. Університетська освіта в контексті інноваційного розвитку України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.09.01 / І.Ю. Ходикіна; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2006. – 21 с.
10. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень студентів: навч. посіб. / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 206 с.
11. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушніренко. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2003. – 295 с.
12. Сычкова Н.В. Формирование у будущих учителей умений исследовательской деятельности в условиях классического университета: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Н.В. Сычкова. – Магнитогорск, 2002. – 354 с.
13. Погребняк Н.М. Науково-дослідницька робота студентів в ВНЗ України [Електрон. ресурс] / Н.М. Погребняк. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2008_20_2/doc_pdf/Pogrebnyak_st.pdf.
14. Овакімян О.С. Науково-дослідницька робота як ресурс розвитку творчого потенціалу особистості студента: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / О.С. Овакімян; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2005. – 20 с.
15. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методичні поради молодим науковцям / С.У. Гончаренко. – К.; Вінниця: Вінниця, 2008. – 278 с.
16. Харченко А.О. Наукова складова професійної підготовки фахівців / А.О. Харченко // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. ЛЛ. Товажнянського, О.Г. Романовського. – Вип. 25 (29). – Х.: НТУ «ХПІ», 2010. – С. 125–131.

Анотації

Роман ВЕРНИДУБ

Формування дослідницької компетентності студентів-бакалаврів педагогічних університетів

У статті аналізуються специфіка підготовки педагога-дослідника, принципи організації цього процесу та етапи творчого становлення майбутнього фахівця. Наголошується на важливості створення у навчальних закладах відповідних дослідницьких програм, визначення особливостей їх впровадження, а також реалізації науково-дослідної компоненти у процесі бакалаврської підготовки.

Ключові слова: освіта, науково-дослідна діяльність, бакалаврська підготовка, дослідницькі вміння.

Роман ВЕРНИДУБ

Формирование исследовательской компетентности студентов-бакалавров педагогических университетов

В статье анализируются специфика подготовки педагога-исследователя, принципы организации этого процесса и этапы творческого становления будущего специалиста. Акцентируется внимание на важности создания в учебных заведениях соответствующих исследовательских программ, определения особенностей их внедрения, а также реализации научно-исследовательского компонента в процессе бакалаврской подготовки.

Ключевые слова: образование, научно-исследовательская деятельность, бакалаврская подготовка, исследовательские умения.

Roman VERNYDUB

Formation of the research competence of students-bachelors of pedagogical universities

The article analyzes the specific of training of the teacher-researcher, the principles of organization of this process and stages of creative development of the future specialist. It is stressed the importance of establishing relevant research programs in educational institutions, defining features of their introduction and implementation of the research component in the training of the bachelor.

Keywords: education, scientific and research activity, bachelor's training, research skills.